

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק ז' ניסן תשפ"ב

פרשת מצורע
שבת הגדול
גליון תקל"ב
שנה י"א

מפי ספרים וסופרים

התגלות האמת היא בעולם האמת

הלא אני גדול וחשוב ממך עשרת מונים. ענה הסוחר הפשוט: מדוע תחשוב כך, האם משום שאתה מוליך בבטן האניה סחורות רבות פי כמה משלי? אם משום כך אז אתה טועה, שהרי בים מצויים שודדים עזי נפש העוללים להשתלט על האניה ולקחת את כל תכולתה כשלל. לכן בהיותנו בים, שווים אנחנו. כאשר נשוב אל בתינו או אז נראה מי גדול ומי קטן.

והנמשל: כל ימי חיי האדם בעולם הזה הוא מצוי בסכנה, ממש כאותה אנייה בלב ים, שכן היצר הרע האורב לאדם על כל שעל, עלול להכשיל כל אדם. כאשר האדם מגיע אל עולם האמת, אז מתגלית האמת לאמיתתה, מי הוא הקטן ומי הוא הגדול באמת.

(בשם המגיד מדובנא זיע"א)

ועץ ארז ושני תולעת (י"ד - ד')

מבאר רש"י שהמצורע צריך להביא עץ ארז לפי שהנגעים באין על גסות הרוח. אנו מכירים סוגי אנשים שונים, חשובים יותר וחשובים פחות, אלא שכל זה כפי הנראה לנו בעיני הבשר אשר לנו, אולם בעולם האמת יוודע בבירור מעלתו של כל אחד ואחד.

משל למה הדבר דומה? חבורת סוחרים נסעו בספינה אחת המה וסחורותיהם. בדרכם עברו ימים ונהרות, והדרך התמשכה זמן רב. לימים נפל ריב בין אחד הסוחרים הגדולים שבאניה, שהיה עשיר מופלג, ובין סוחר אחד שהיה חסר אמצעים. והנה הסוחר הדל לא שקט על שמריו אלא התיר את הרצובות לשונו והשיב לעשיר הגדול מנה אחת אפים. "חצוף שכמותך" אמר העשיר הגדול, איך אתה מעיז להשיב לי דברים,

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

ע"י הכנעה ושבירת הלב זוכים לטהרה

וכלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר (ט"ו, י"ב)
אמרו חז"ל (עי' שבת פד. ופירש"י ד"ה כלי) לימד על כלי חרס שאין לו טהרה במקוה, דכתיב ישבר, אין לו טהרה אלא שבירתו, הרמז בזה שאפילו על החטאים הקשים רח"ל, שאין לו טהרה להטהר לגמרי מחטאו על ידי המקוה, אבל נשברו נטהרו (כלים ב', א'). היינו הכנעה ושבירות הלב והביטול בתוך עדת עם קודש מועיל לטהרו.

(ישמח ישראל פר' החודש אות ג')

ע"י עונג השבת מסירים כל הנגעים

בזמירות (זמר כי אשמרה) מענג נפשו בו סופו לשארית ע"כ אכבס בו לבי כבורית. וצ"ב אומרו 'על כן' אכבס בו, שנראה כנתינת טעם, יען כי המענג נפשו סופו לשארית לכן אכבס בו לבו, ואינו מובן השייכות בין עונג שבת לכיבוס הלב, אכן י"ל ע"פ המבואר בספה"ק ישמח ישראל (פ' תזריע אות ו') על מה דאיתא בספר יצירה (ב', ד') אין בטובה למעלה מעונג ואין ברעה למטה מנגע, הרמז שע"י עונג של מצוה בשבת מהפכים מ'נגע' ל'ענג' ע"ש, וזו ג"כ שייסד הממזר 'המענג נפשו בו סופו לשארית', היינו ע"י עונג השבת שהוא עונג של מצוה, 'על כן אכבס בו לבי כבורית', ר"ל ע"י אסיר את כל הנגעים מעלי, בהתהפכותם מנגע לענג שאין בטובה למעלה הימנו.

(כ"ק מרח אדמ"ר שליט"א)

ע"י האמונה הפשוטה התרוממו מעלה מעלה

ויורהו ה' עץ.
הורה להם עצה, "עצנו" אמונה, היינו עצת הקב"ה הוא להאמין בפשיטות בלי התבוננות יתירה, לבל להחזיק עצמו למבין ומשכיל, רק להאמין בבחינת פתי יאמין (משלי י"ד, ט"ו), וכמאמר הבעש"ט הקדוש קודם הסתלקותו מניח אני כי כל השגות שבעולם איך בין אנאר און גלייב, עכלה"ק המובא בספרים הקדושים, וגם האמונה הזאת לא יהי' כי אם ע"י הביטול האמיתי, ואז יבין וישכיל היטב ריחוקו מהקדושה ומצבו, וידע חסדי ד' הרבים, וימתקו המים, שימתקו הדינים לחסדים מגולים חסדים טובים, שם שם לו חוק ומשפט, חוק הוא דברים שהשטן ואוה"ע משיבים עליהם, להראות לישראל שעיקר הרפואה והמתקה הוא האמונה הפשוטה, ושם נסדו, שמזה התרוממו מעלה מעלה, ע"י ההכנעה ההיא, ונתהפך הכל לטובה, (בתי"ק).

(ישמח ישראל)

בבלימת פיו בשעת התפילה זוכה שיתקבלו תפילותיו

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן (י"ד, ב')
איתא בזוהר הק' (ח"ג נג.) מאי קא משמע לך, דמאן דאית ליה לישנא בישא, צלותיה לא עאלת קמי קוב"ה, דהא אתער עליה רוחא מסאבא, כיון דאהדר בתשובה וקביל עליה תשובה, מה כתיב, ביום טהרתו והוא אל הכהן וגו', הכהן דא הוא קוב"ה (שם מט:).

ונ"ל שאין המכוון רק ללשון הרע כפשוטו, אלא כל דיבור שאסור לדבר, ניבול פה וכיו"ב, וביותר לדבר בביהכנ"ס ובביהמ"ד בשעה שהציבור מתפללים, זה נקרא ג"כ לישנא בישא, ומעכב התפילה מלהתקבל לפני השי"ת, כי מכיון שפוגם פיו ולשונו, הרי התפילה שמתפלל בפיו קמי מלכא עילאה פגומה היא, ולא עאלת קמי קוב"ה שהוא השלימות האמיתי - וגם ע"י דיבור זה פוגם באמונה, כדאיתא בזוה"ק (ח"ב קלא): מאן דמשתעי בבי כנישתא וכי' ווי ליה דגרע מהימנותא ווי ליה דלית ליה חולקא באלקא דישראל, דאחזי דהא לית ליה אלקא ולא אשתכח תמן - אבל אם שומר פיו ולשונו מלדבר מקום שאסור, אזי והוא אל הכהן, דא קוב"ה, שתפילתו מתקבלת לפני השי"ת ברחמים וברצון.

וכבר היתה הבטחתינו שכל מי שיקבל על עצמו שלא לדבר בביהכנ"ס דברי חול ובאמצע התפילה אפילו דברי תורה [שנה תמימה], יהיה לו בעזרת השי"ת שפע ברכה וכל טוב, ומי שיקיים זאת בפועל ממש, מובטח אני שישרה באהלו אך טוב וחסד ויצליח בכל דרכיו.

(אמרי מנחם, פר' מצורע אות ג, משנת תשנ"ד)

בעלים יורדים מנכסיהם משום גסות הרוח שיש בהם

ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמור כנגע נראה לי בבית (י"ד, ל"ה)
'ובא אשר לו הבית' - היינו על דרך ששמעתי ממורי הרה"ק [הרבי ר' בונם] מפשיסחא זצלה"ה זי"ע, על המבואר בתנא דבי אליהו (פרק י"ח) מעיד אני עלי שמים וארץ שאין בעלי בתים יורדים מנכסיהם אלא בשביל גסי הרוח, היינו כשבעל הבית מתגאה וחושב שהוא 'בעל הבית', והבית וכליו הוא שלו, אזי כיון שנתגאה אמרו חז"ל (סוטה ה.) אין אני והוא יכולין לדור כאחד, ממילא יורד מנכסיהם. וזהו ובא אשר 'לו' הבית', היינו זה שנדמה לו שהבית שלו, והגיד לכהן לאמור כנגע נראה לי בבית.

(בית יעקב מהרה"ק רבי יעקב אהרן אבד"ק אלכסנדר זצלה"ה, פר' מצורע)

ווארט

השפעת דברי תורתם על השומעים

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה (תהלים צ"ז, י"א). הנה האדם צריך לעבוד הבורא ב"ה תמיד בתורה ותפלה, רק שאי אפשר לאדם להיות עוסק תמיד בלי הפסק בתורה ובתפלה, וצריך לפעמים לדבר עם אחרים וכו', רק שבכל זאת צריך שלא יהיו אותן הדברים שיחת חולין ח"ו, רק צריך לדבר ולשיח דברים של יראה ומוסר, אז פועל בדברים אלו שמתעורר אורות עליונים בדיבורים אלו, וזה נקרא בשם "זריעה", כמו שאדם זורע בודאי זורע מתרבה ומצמיח יותר ויותר, כך הצדיק גדול שמדבר דיבורים קדושים דברי יראה ומוסר הוא מזריע לאחרים, כי הוא פועל שיתרבה הרהורי תשובה בלבות בני אדם שמדבר עמם, וגם פועל שיתרבה אורות עליונים למעלה. וזהו פי' הפסוק: אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, ר"ל שזה האות והסימן הגיביר לכל שזה ה"אור" הוא "זרוע לצדיק" שמזריע אורות עליונים בדיבורו, זה הוא האות של "ישרי לב שמחה" בדיבורו, כשהצדיק מדבר דברי מוסר אזי הוא מכניס יראה בלב בני אדם הישרי לב המדבר אליהם, וכשאנו רואים שדבריו נתנו שמחה בלב ישרי לב, בודאי נתעורר אורות עליונים למעלה.

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה צ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

(בית אהרן. ואפשר להוסיף את דברי הרה"ק בעל ה"אילנות החיים" ז"ע שכתב, שהתורה נתנה עצה לזה שיבוא אל צדיק הדור והוא יוציא מחשבת היצר ויאיר עיניו מנהירו עילאה, וזה שאמר והוא אל הכהן)

זאת תורת היולדת. כל רצונו של מרח מהר"ש (ה"שר שלום" מבעלזא זי"ע) היתה להשפיע רב טוב לישראל והראה שעל פי התורה"ק מגיעה עשירות לישראל, ואמר: כתיב "אשה כי תזריע וילדה זכר וגו', ולקחה כבש בן שנתו לעולה וגו', זאת תורת היולדת" וגו'. ואח"כ כתיב: "ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שני תורים". ולכאורה קשה, מדוע נאמר "זאת תורת היולדת" לפני שנאמר "ואם לא תמצא ידה די שה". אולם הטעם הוא: "זאת תורת היולדת" - על פי התורה צריך שיהא לכל יולדת די צרכה להביא קרבן עשיר. אולם אם יתרחש לפעמים שלא תמצא ידה, די לה אז גם בשני תורים או שני בני יונה. מכאן מוכח שתורת היולדת היא, שיהא לה די צרכה, ואם לא תמצא ידה אינה תורה כלל. היינו, התורה רומזת שמן הראוי שיהא לישראל די צרכם בהרחבה. הרה"ח ר' ישראל קלפחולץ ז"ל, "אדמו"רי בעלזא" ח"א, ע' שכ"א

אמר השרף ממוגליניצה: כתוב: "איש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא" פירושו: עליך לקבל שפלות מרוממות השי"ת, אבל אם שפל האדם על ידי הכרת ערך עצמו, גם כן טהור הוא, וזה שאמרו: כי ימרט ראשו, כי קרח הוא, קרח ממצוות וממעשים...

שמעתי בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע שאמר על הפסוק "יכול כמוני" - בניחותא - על דרך צדיק גוזר והקב"ה מקיים, כי קדושתו למעלה מקדושתכם, ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים.

הנה"ח ר' צבי דוד גלאזר ז"ל, שפתי צדיקים

[בשם הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע] קדושים תהיו, איתא במדרש, יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם. הנה ידוע דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, ושמותיו יתברך הם רק כינויים להשי"ת ואינם מתארים את עצמותו ית"ש, כי אין בו השגה כלל. וזה כוונת המדרש, קדושים תהיו, יכול כמוני, שלא תהיו בעצם קדושים רק בכינוי תקראו עצמכם קדושים, ת"ל כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם, שרק קדושתו היא רק בכינוי בלבד כי בעצם אני למעלה מאד מכל מושג ותואר, אבל אתם תהיו קדושים בעצם, ולא רק בכינויים.

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו (ויקרא יט ג), ודרשו חז"ל (עי' יבמות ה:): סמך שבת למורא אב ואם לומר אף על פי שהזהרתך על מורא אב ואם, אם יאמר לך חלל שבת לא תשמע לו, עד כאן. נשאלתי, הלא דרשו אומרו אחר כך אני ה' הוא לנתינת טעם אני ה' ואתה ואביך חייבים בכבודי, אם כן מטעם הזה כן הוא בכל המצוות שלא ישמע לאביו לעבוד על שום מצוה, וכן פסקו באמת בכל התורה, ואפילו איסור קל דרבנן לא ישמע אליו, אם כן לפי זה קשה למה פרטה התורה שבת דייקא שהוא מן החמורות כריתות ומיתות בית דין. ונראה לפרש על דרך הפשט, דהנה הטור [י"ד] סימן ר"ם פסק דאם אביו רשע פטור מכיבוד, וכן כתב הסמ"ג (עשין קיב ק"ג) (ואין דעת הרמב"ם), והנה קשה לדעת הטור והסמ"ג אם כן למה איצטריך קרא אם אביו אומר לו חלל שבת אל ישמע לו, הרי בלא זה כיון שמצוהו לחלל שבת רשע הוא ופטור הבן ממוראו וכיבודו, ותידן הרב הגדול המפורסם חיד"א זלה"ה (ס' דבש לפי א לט) דאיצטריך היכא דהבן קיבל עליו תוספת שבת מבעוד היום גדול והאב עדיין לא קיבל, ומצוהו לעשות מלאכה נמצא שאין האב רשע בזה, אף על פי כן אל ישמע לו, עכ"ד, ולפי זה יומתק הדבר מה שפרטה התורה שבת דייקא, ולפי זה יש מזה קצת ראייה לשיטת הטור והסמ"ג, דאילו לשיטת הרמב"ם הקושיא במקומה עומדת למה פרטה התורה שבת דוקא.

"זאת התורה לכל נגע הצרעת" התורה היא רפואה "לכל נגע הצרעת" - לכל המחלות ולכל המיחוסים, כדברי חז"ל (עירובין נד). "חש בראשו יעסוק בתורה, חש בגרונו יעסוק בתורה, חש בכל גופו יעסוק בתורה".

זאת תהיה תורת המצורע. נוכל לומר עפ"י מה שאמר א"א מו"ר זצוק"ל על מ"ש להוציא רבים ידי חובתם. היינו להוציאם מהחובות שלהם ומעוונותיהם. וזהו פירוש הפסוק, כי 'מצורע' הוא 'מוציא - רע'. ופירושו הוא כך. 'זאת תהיה תורת המצורע' היינו תורת האדם ולימודו תמיד להוציא הרע מאיתו ולהתלמד מן הלימוד האין להוציא הרע מאיתו. וזהו ג"כ הנסיון אם אחר לימודו לא נתרחק מתאוות רעות רח"ל ולא הוציא הרע מאיתו ידע שלימודו לא נחשב לכולום. כי לא למד מהלימוד כלום. אבל אם אחר הלימוד הוציא רע מאיתו ונתרחק מתאוות רעות אשר היה מורגל בהם עד כה ונתרחב לבו לעבודת השי"ת בשמחה אז בודאי לימודו לימוד נכון.

ישער בנגע הפך לבן, נגע צרעת הוא וראוהו הכהן וטמא אותו (ג', י"ג)

מדוע אצל מצורע הצבע לבן מטמא, ואילו ביום הכיפורים, כשלושן הזהורית הפכה ללבן היה זה סימן טהרה? בספר "נפש דוד" מובא על כך תשובה מחכימה: לפי שצרעת באה על צרות עין (כמבואר בגמרא ערכין טז.), וצר העין, הגם שלפעמים הוא נותן צדקה, אך אינו נותנה בשמחה ובסבר פנים יפות, ומתוך כך העני מתבייש ו"אזיל סומקא ואתי חוורא (-) - מסתלק צבעו האדמומי של הפנים ונהיה 'לבן' - חוור), לכן אצל מצורע זה, שיער לבן מהווה סימן טומאה. ומוסיף ה"נפש דוד", שמשום כך מביא המצורע לטהרתו שני ציפורים, כי אמרו חז"ל שהעופות מכירים בצרי עין, לכן כששב ומקבל על עצמו להתרחק ממידה זו, מביא הוא ציפורים שיעידו על כך ששוב אין עינו צרה בזולתו ... (פנינים)

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן (ב', י"ד)

בגמ' (ערכין טז:) מפרשים, אמר ריש לקיש: מאי דכתיב "זאת תהיה תורת המצורע" - זאת תהיה תורת "המוציא שם רע". ולכאורה צריכים לדקדק ולהבין, מהו הלשון זאת תהיה "תורת" המצורע, ולא, זאת תהיה "כפרת" המצורע וכו'? בספר פרדס יוסף מובא הסבר נאה לכך: על פי מה דכתוב בספר חובת הלבבות - שער הכניעה (ז"פ) "המדבר לשון הרע ניטלים ממנו המצוות ומועברים לאותו האיש שדיברו עליו לשון הרע, והמדבר נוטל עוונותיו של הבורח! והשתא מובן, זהו שנאמר דווקא "זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו", כי דווקא ביום שמתהר עצמו ועושה תשובה, אז נחשב ל"תורתו", אבל עד עכשיו נחשבה תורתו, לתורת הבורח שדיבר עליו לשון הרע!...

מסופר, כי בתקופה מסוימת נפוצה בעיר קראקא שמועות כוזבות - לשון הרע ורכילות על רבה של העיר, וכדרך העולם, השקרים הגיעו גם לבתי מרוח וליושבי קרנות... עד שהיה לשיחה בפי כל, כשנדע הדבר לרבה של העיר, הוציא הודעה, כי ברצונו לדבר לפני כל אנשי העיר בשבת לאחר התפילה. ואכן, לאחר התפילה קם רבה של העיר ואמר: דוד המלך אומר בתהילים (יג. סט) "שיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר", לכאורה תמוה, על שום מה נתלה דווקא ב"יושבי שער ושותי שכר" ואילו היו המספרים לשון הרע - צדיקים, האם היתה יותר דעתו נוחה בכך? אלא ההסבר הוא: שזו היתה טענתו של דוד המלך! לו היו חכמים וצדיקים מלעיזים עלי, לכל הפחות הייתי יורש את מעשיהם הטובים, את תורתם ומצוותיהם, אבל כשריקים ופוחזים, יושבי קרנות ושותי שכר מוציאים עלי דיבה, הרי אני יוצא בשן ועין... אין לי, לא עולם הזה ולא עולם הבא. (פנינים)

"זאת התורה לכל נגע הצרעת" התורה היא רפואה "לכל נגע הצרעת" - לכל המחלות ולכל המיחוסים, כדברי חז"ל (עירובין נד). "חש בראשו יעסוק בתורה, חש בגרונו יעסוק בתורה, חש בכל גופו יעסוק בתורה".

זאת תהיה תורת המצורע. נוכל לומר עפ"י מה שאמר א"א מו"ר זצוק"ל על מ"ש להוציא רבים ידי חובתם. היינו להוציאם מהחובות שלהם ומעוונותיהם. וזהו פירוש הפסוק, כי 'מצורע' הוא 'מוציא - רע'. ופירושו הוא כך. 'זאת תהיה תורת המצורע' היינו תורת האדם ולימודו תמיד להוציא הרע מאיתו ולהתלמד מן הלימוד האין להוציא הרע מאיתו. וזהו ג"כ הנסיון אם אחר לימודו לא נתרחק מתאוות רעות רח"ל ולא הוציא הרע מאיתו ידע שלימודו לא נחשב לכולום. כי לא למד מהלימוד כלום. אבל אם אחר הלימוד הוציא רע מאיתו ונתרחק מתאוות רעות אשר היה מורגל בהם עד כה ונתרחב לבו לעבודת השי"ת בשמחה אז בודאי לימודו לימוד נכון.

מעשי צדיקים

הבעלים האמיתיים של הכסף

אפטא לבקש מחילה מן הצדיק.

ימים רבים עשה את דרכו, ובהרגישו היטב על בשרו את טעמם המר של העוני והנדודים, בהגיעו לאפטא היה שבור ברוחו ורצוץ בגופו. עשה דרכו אל חצר הרבי וביקש להכנס, אך מפי הרה"ק מאפטא יצאה הוראה: "לא יוכנס אלי האיש הזה". פקודתו של הרבי פגעה בעשיר לשעבר כרעם ביום בהיר, ביאושו התיישב בפנת בית המדרש ונתן קולו בבכי מר, מכל רחבי בית המדרש התקבצו סביבו חסידים, מבקשים לדעת מה פשר הבכי, והאיש התוודה בפניהם וסיפר להם על חטאו: "בחוצפתי ובעזות פני דחיתי את בקשת הרבי, ועתה מסרב הצדיק לראות את פני". נכמרו עליו רחמיהם של החסידים, ויעצו לו: "עמוד יומם ולילה תחת חדרו של הרבי ואל תחדל מלכבות, קולות הבכי יגיע לאזני הרבי והוא, בודאי, ישאל מיהו הבוכה, ואז תיוושע". כלום היתה לו ברירה, לאיש? פנה איפה אל קרבת חלון חדרו של הצדיק ומירר בכי, בכה בלי הפוגה.

כשקולות הבכי הגיעו לאזני הצדיק שאל את בני ביתו: "מיהו הבוכה?". סיפרו לו על העשיר שירד מנכסיו וכו'. שקע ה"אוהב ישראל" במחשבות ולבסוף אמר: "יש לערוך דין תורה ביני לבין העשיר". התפללו המקורבים לשמע דברי הרבי והמתינו לראות הכיצד יפול דבר. הגיע היום ובית הדין שבין אנשיו היה גם הרה"ק מסאוראן זיע"א, היה נכון לשמוע את המתדיינים. התייצב הצדיק מאפטא לפני הדיינים ופתח ואמר: "טרם בואי לעולם נגזר עלי מהשמים שאהיה עשיר מופלג, אך אני סרבתי לכך, אין לי צורך בממון, אמרתי. ואולם הצעתי לחלק את הכסף בין תלמידי וחסידיו כראות עיני. בשמים הסכימו לכך, ואני אכן פזרתי ממוני בין המסתופפים בצילי".

"אותו עשיר, שסירב לתת מאתיים רובלים, היה אף הוא אחד מהנהנים מכספי, משמייים הרעיפו עליו שפע קודש, כפי בקשתי, ואולם, ברגע שסרב האיש להעניק מכספי מאתיים רובלים לצדקה לעני ששלחתי אליו, לקחתי אני - בעליו האמיתיים של כספו - את עשרו ורכושו ומסרת אותם לחסיד אחר, ראוי יותר, שמילא את פקודתי במסירות נפש, על אף שלא היה ברשותו ממון". לשמע דבריו של הרב הקדוש ה"אוהב ישראל" מאפטא, נשתררה דומיה בבית הדין, והעשיר לשעבר, פניו חוורו וסמקו לסירוגין, כה כעס על עצמו, על שלא הבין כי הכסף והעושר הרב שהיה ברשותו אינם אלא פקדון המסור בידו. הוא הרהר בעוני ברעב הצפויים לבני ביתו עד סוף ימיהם, ודמעות הציפו את עיניו וירדו על לחייו.

והנה נשמע ברקע פסק הדין: "לעשיר לשעבר אין כל זכות לתבוע את ממנו, שבעצם אינו שייך לו, אך אם יפייס את הרבי, יפעל הרבי מתוך רחמנות שתהא לו פרנסה ברווח, ושוב לא יצטרך לבריות", ואכן, האיש ביקש את מחילתו של הצדיק ופייס אותו. ולא ארכו הימים ומצבו הכלכלי הוטב, אמנם הוא לא חזר להיות עשיר מופלג כמלפנים, אך שוב חיו הוא ובני משפחתו ברווח ובכבוד. ומאז התגבר על מידת הקצנות בו ניחן, והפך לרודף צדקה וחסד כל ימי חייו.

אל חדרו של הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א, (יומא דהילולא בשבת קודש ה' ניסן) נכנס אחד מחסידיו ודמעות בעיניו, רבי, בכה האיש, הדלות ממררת את חיי ואין בכוחי ובכח בני משפחתי לשאתה עוד, אנא, יתפלל הרבי בעדי שתהיה לי ישועה. הביט הצדיק אל האיש הכאוב הניצב לפניו ואמר: הנה, אתן לך מכתב אל אחד מחסידיו, יהודי עשיר, והוא יעניק לך מאתיים רובלים על חשבוני. ומיד כתב הרבי אגרת אל אותו חסיד וביקש אותו לבוא לעזרת העני.

כשהמכתב בידו, יצא החסיד בלב שמה מבית הצדיק, הוא ידע, אמנם כי דרך ארוכה עליו לעשות עד שיגיע אל אותו עשיר, אך התקוה שבסוף הדרך ייושע, עודדה אותו ונתנה לו את הכוחות. לאחר מסע ארוך הגיע היהודי סוף סוף אל בית האיש העשיר, הלה קיבל אותו בסבר פנים יפות כיאה לשליחו של הרבי. ימים אחדים ישב החסיד בביתו ונהנה ממידת הכנסת האורחים של העשיר, משעבר זמן החליט העשיר לשאול את אורחו מהי מטרת בואו, ואז הושיט לו העני את מכתבו של הרבי. למראה המכתב, התרגש העשיר מאד, הן לא דבר של מה בכך הוא לקבל מכתב אישי מהרבי הקדוש. אך כשפתח את המכתב וקרה את תוכן האגרת, נעלמו ההתרגשות והשמחה ואת מקומן תפס צער, שכן אותו עשיר, קמצן מופלג היה, וקשה היה לו להוציא מכיסו מאתיים רובלים. פנה אפוא אל העני וביקש ממנו שיסתפק בפחות מכך, "מוכן אני להעניק לך חמישים רובל, אבל מאתיים?". אך העני עמד על שלו, "הרבי הקדוש נקב במאתיים, ואני אינני רשאי להפחית מכך, אם תרצה למלאות בדיוק את צו הרבי, אז טוב, ואם לאו, אלך לדרכי בלא כלום". בנפשו של העשיר התחולל מאבק עז: מצד אחד רצה למלא את צו הרבי, אך מצד שני לא מלאו לבו להוציא סכום שכזה בבת אחת. היה זה מאבק לא פשוט, ובסופו גברה ידה של הקמצנות. בלב שבור עזב העני את בית העשיר, ללא פרוטה אחת.

ימים רבים נדד בדרכים עד שהגיע בפחי נפש אל בית הרבי. בקול רועד ובעיניים דומעות שטח בפני הצדיק את כל המוצאות אותו, שמע זאת הרבי והרגיע אותו, "אתן לך מכתב אל חסיד אחר, ובעזרת השם יתברך משם כבר לא תשוב ריקם". החסיד השני שאליו הפנה הרבי את מכתבו, לא נמנה עם העשירים, אך כשקיבל את המכתב ובו מורה לו הרבי לתת מאה רובל לעני, התרגש מאד, כלום דבר שבכל יום הוא לקבל מכתב מן הצדיק? פנה איפה אל העני ואמר לו: "שב בביתי עד אשר אמציא לך את הסכום כולו". ומיד אץ ללוות כספים, למכור מחפצי ביתו, העיקר למלאות את מצות הרבי. לא חלפו ימים רבים ועני עזב את ביתו ובאמתחתו מאה הרובלים. ובינתיים נהפך הגלגל על אותו עשיר שלא מילא את פקודת הרבי, ההצלחה סרה ממנו והוא החל מתרושש, בתוך זמן קצר נותר ללא מאומה, ואפילו כסף כדי לקנות מזון לבני ביתו לא היה לו. בלית ברירה יצא העשיר לשעבר לחזור על הפתחים ולקבץ נדבות, מה רב היה סבלו, מה גדול היה בזיונו, ובהיותו נודד בדרכים צץ ועלה לפתע בזכרונו אותו עני שנשלח אליו, בימים הטובים בפקודת הרבי, אותו עני שלא נתן לו את מאתיים הרובלים כמצוות הצדיק. הבין האיש שבשל כך באה עלי הרעה הגדולה הזו, ומיד כיון דרכו לעבר

והכינו את אשר יביאו

שבת הגדול

ולא להרפות, שיוציאו את בני ישראל ממצרים, אבל הם נתקלו בסירוב קשה ומוחלט. לכך החליטו בעצמם לעשות מעשה, ויצאו נגד בני ישראל במלחמה קשה אלו עם אלו, ונהרגו ונטבחו הרבה מאנשי המצרים ומבכורי מצרים. ובאותה שבת, בכורות נהרגו יותר ממה שנהרגו בכורת כליל פסח בזמן שהכה ה' כל בכור בארץ מצרים כליל פסח.

וכשראו זאת המצרים בגלל עם ישראל, אמרו וגמרו לצאת לנקום בבני ישראל ולהשמיד ולהרוג אותם ח"ו ה"י, והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הרבים הגן על עם ישראל, והחלה את המצרים בכל מיני מחלות ותחלואים שונים, עד שנאלצו לסגת אחור, וכך ניצלו בני ישראל שוב פעם מידי המצרים.

ומשום נס גדול זה, שקרה בשבת שלפני פסח, לכך קראו לה "שבת הגדול". יש פה מסר עצום שמן החיוב להכניס זאת לעומק הלב. בני ישראל עם קדושים נכנסו למצרים משום שהיה בהם מכוונות הרע לאחר שאדם הראשון וחוה אשתו לקו בחטאו של לשון הרע. ורצה הקב"ה שעם ישראל יגלו לארץ מצרים משום שתי סיבות. א. שיכבשו חזרה את חלקי הטוב

מבואר בפוסקים (בטור ובבית יוסף ס' ת"ל) ששבת זו נקראת כן מפני הנס הגדול שארע בה לעם ישראל בצאתם ממצרים.

לכאורה מה היה אותו הנס הגדול שארע באותה שבת?

בני ישראל יצאו ממצרים בפסח ביום ט"ז בניסן, והיה אז יום חמישי בשבוע. בשבת שלפני כן, שהיה י' לחודש ניסן ציוה הקב"ה על כל אב בית שיקח שה ויקשור אותו למיטה ישחוט אותו, ואת הדם ימרח על שתי המזוזות ועל המשקוף, בכדי שיוכל להבחין בין בית של מצרי לבית של יהודי בעת שיכה את כל בכורות מצרים.

וכשראו המצרים את בני ישראל כן, שאלו אותם לפשר מעשיהם. וענו בני ישראל. זבח פסח הוא לה', לתת לקוב"ה הבחנה בלילה שבו עתיד להכות את כל בכורי מצרים, ונצטוונו לשום מדם השנה על שתי המזוזות ועל המשקוף לבל יבוא המשחית לביתנו לנגוף חלילה.

כשמעו זאת בכורי מצרים, החלו לרעוד, שהרי בימים הקרובים הם הולכים למות. מה עשו? הלכו לאבותיהם, וגם אצל פרעה מלך מצרים ניסו לבקש

בנפלו למצרים, ויחזירו אותם לקדושה. ב. שיזדככו מהרע הדבוק בהם, וזה על ידי שהמצרים ישאבו את הטומאה מעם ישראל. ולכך שיעבד אותם למצרים בעיניו ובעבודה קשה.

כתב בספה"ק "שם משמואל" (הגדה של פסח ע' י"ב) וזה תוכן דיבוריו הק': מצרים פירושה מיצר וגבול, שהיא היתה הכי סמוכה לגבול הקדושה וכאשר נכבשו חלקי הקדושה לקחה היא את החלק הגדול ביותר, והשתמשה בכח הטוב להרשיע ביותר.

וזה לשון הגא דבי אליהו רבה (פ"ז): באותה שעה (כשירדו ישראל למצרים) היו שולטין המצרים מסיוף העולם ועד סופו. והיו מלוכלכין בעבירות הרבה, ואין לך אומה שהיא היתה שטופה בדברים מכוערים ודברים שאינן ראויין, וחשודן בכשפים ובזימה ובכל מעשים רעים אלא המצריים בלבד...

ובכך ביאר ה"אור החיים" הק' את הכתוב (שמות א' י"ב) וכאשר יענו אותו

כן ירבה וכן יפרוץ ויקצו מפני בני ישראל. וז"ל: מה יערב נעימות התורה, ע"פ מה שפירשו בזוהר (משפטים דף צ"ה ע"ב) בפסוק: (קהלת ח' ט') עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. כי באמצעות העיניו והצרות תתברר בחינת הטוב מהרע, ותסמך אל חלק הטוב, ותתברר בחינת הרע מחלק הטוב ותסמך אל בחינת הרע... 'וכן יפרוץ' שהיה נפרץ ממנו (מעם ישראל) חלק הרע שהיה דבוק בו והוא הצירוף אשר צרף ה' אותם בכור הברזל במצרים... עיי"ש.

והוי ידוע שמהלך גאות מצרים היתה בכמה שלבים, ואחד מן השלבים זה השבת הזוה שנקראית 'שבת הגדול'.

וניקח מוסר. שבאמת היום אנחנו נמצאים בגלות. וכל אדם יש לו את המצרים שלו. וכבר מבואר בספה"ק שלכל אדם יש את המצרים שלו, דהיינו הדברים שמציקים או מפריעים לו, בכל מהלך החיים. אבל צריך לדעת שלכל דבר בעולם יש אחד בשמים למעלה שהוא שולח את אותו מעשה לאותו אדם, והוא רבון עלם ועלמאי, שהוא כל הזמן חושב איך להיטיב עם האדם, וממנו לא תצאו הרעות אלא הטובות. ולכך צריכים אנחנו לקחת לעצמינו, שבסוף יוצאים ממצרים, ויהיה אך טוב, ולאחר מכן נסתכל לאחור ונראה את כל הדברים שהיו נראים לנו כהר גבוה וחזק, נראה אותם כקליפת השום. ולכך צריכים אנחנו לשמוח ביותר שהקב"ה נותן לנו את

הזמנחים האלו כדי שבבוא הזמן יהיו לנו זמנים טובים ונחמדים. וכבר ידוע השאלה אם הקב"ה שהוא כל יכול יכול להעניש ברגע את המצרים, מדוע הוא הכה אותם בעשר מכות, שכל מכה היתה למשך שבוע, אבל מכת בכורות היתה למשך רגעים ספורים? ולכך לפי דברינו מתבאר לנו יפה שכל עונש שהמצרים עברו ונענשו, בני ישראל התנתקו יותר ויותר מהזומא שהיתה בהם, עד שהיו מנוקים מכל רע ועון, ואז קרה המכת בכורות, שבו כבר ראה שבני ישראל נקיים וטהורים, ואז הכה הוא בעצמו את בכורי מצרים, הוא ולא אחר, ובאותו לילה היה שם רעש גדול משום שלא היה בית שלא היה שם מת והדברים ידועים.

ובכך מתבאר לנו יפה הכתוב "בערב ילין בני ולבוקר רינה", שהרי ידוע שארץ מצרים היה תוקף החשכות והגלות, שהיו בה עובדי גילולים הרבה, ואז בני ישראל היו מוכים ומעונים על ידי המצרים, ואז הם בנו ביקשו

והתפללו מעומקא דליבא קדם רבונא דכולא עלמא שירחם ויחוס עליהם ויוצא אותם ממצרים, וכבר מבואר בספה"ק "שמחה ישראל" ז"ע שכל התפילה שהיה להם זה היה שתי תיבות, של 'אוי ווי' שהרי לא היה ביכולתם להתפלל ולבקש, כי כל המקומות היו בחזקת פסולים לתפילה, ותפילה זו נאמרה ממעקי הלב בלב קרוע ומורתח, וזה הוציא את בני ישראל מארץ מצרים, 'ולבוקר רינה' זמן שבו יצאו בני ישראל מארץ מצרים היה בשעת הבוקר, ואז הם יצאו בשמחה בשירה בחדוה ובצהלה.

ובאותו עניין פירש א' מן הצדיקים את הכתוב "הזורעים בדמעה ברינה יקצורו הלוחך ילך ובכה נושא משך הזרע בוא יבוא ברינה נושא אלומותיו" שמי 'זורע בדמעה', בתפילה ובתחינה שהכל ילך על הצד הטוב ביותר, אזי 'ברנה יקצורו' בשמחה הוא יקצור את פירותיו, אותו הדבר ב'הלוחך ילך ובכה נושא משך הזרע', שהוא ירדוף בכדי להגיע לטוב, 'בוא יבוא ברינה נושא אלומותיו', הוא יבוא במהרה לשמחה השלימה וישא את אלומותיו.

ובכך מתבאר לנו יפה שאחר שני ישראל היו על יד הים ובכו וביקשו מאת הרבש"ע שיעשה להם נס ויבקע ויחצה להם את הים, ולאחר שנבקע הים מה עשו, מיד פצחו באמירת "אז להיות עם דמעות בעינים, ולאחמ"כ נזכה לאור גדול ולשמחה השלימה. ובתפילה שכבר נזכה לשמחה השלימה עם ביאת גוא'צ בקרוב ובימינו אמן ואמן.

מאוצרותיהם של צדיקים

נלקט ע"י הרה"ג רבי אהרן פרלוב שליט"א

שבת הגדול - ושבת קטן

טעם [למה] נקרא שבת הגדול, מצאתי ראיתי טוב טעם בשו"ת שמן המור (יו"ד סוס"י טו) בשם גדול ספרדיי אחד נקרא הרב מהר"י זאבי, (בספרו אורים גדולים לימוד כד), דהנה וספרתם לכם ממחרת השבת (ויקרא כג טו), באת הקבלה (מנחות סה:) ממחרת יומא טבא, דיום טוב נקרא ג"כ שבת, והאפקורסים שאינם מאמינים בקבלת תורה שבעל פה נתפקרו בזה, והנה הרבה ענינים עשו חז"ל לפרסם הדבר ולהוציא מלב המינים, על כן גם זאת עשו להיכר וקראו לשבת שלפני הפסח שבת הגדול, מכלל דאיכא שבת קטן בשבוע הבאה, היינו יום טוב הראשון של פסח שנקרא ג"כ שבת ששביבתו הוא קטן משביבת יום השבת, עד כאן דבריו, לדעתי הטעם זה הוא חשוב ודבר נחמד.

"בני יששכר", מאמרי חודש ניסן, מאמר ג' - אות ב'

שבת הגדול - זכר בחלק הגדול

להבין מדוע נוהגין ישראל לקרוא לשבת הלילה בשם שבת הגדול דייקא, ואם לשם ולזכר הנס ולקייחת השה לפסח המבואר בתוס' ובטור ובפוסקים ז"ל עיי"ש, והנה לכאורה אינו מספיק ע"ז לבד שם גדול" דייקא - לכן י"ל לפענ"ד שהוא שצירוף עם האפיקומן שעושין ישראל לזכר השה לפסח הנעשה מן החלק היותר גדול שבמצה כנודע, לכן אחר שעייניהם רואות שיהי' זמן זמנים טובא אשר אינם עושים ישראל פסח בעצם, רק עושים לזכר מן החלק הגדול שבמצה, לכן קראוהו להיום דלקייחת השה לפסח במכוון בשם גדול, "גדול" דייקא, להורות על ככה שיהי' זמנים שיעשו זכר לזה בחלק הגדול שבמצה כאמור.

הרה"ק רבי צבי אלימלך מבלאז'וב ז"ע, "צבי לצדיק עה"ת" ע' קס"א טו"א

שבת הגדול - עומד מעצמו

טעם לדעתי, [למה נקרא שבת הגדול] מה שאמרו רז"ל (פסחים קי"ז:): שבת קביעא וקיימא מה שאין כן מועדים תלויים בקיבוש בית דין, ועל כן קדושת שבת הוא כמו הגדול שיכול לעמוד בעצמו, מה שאין כן קדושת המועדים מעמידין אותן אחרים היינו ישראל, כביכול כמו הקטן שמחזיקין בידו אחרים להעמידו ובזולת אחרים אין לו העמדה, והנה קודם בא יום המועד הקדוש הרגל הראשון שברגלים שבכל השנים נקרא שבת שלפניו שבת הגדול להורות החילוק בין קדושת שבת לקדושת יום טוב.

"בני יששכר", מאמרי חודש ניסן, מאמר ג' - אות ג'

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון
a13215113@gmail.com

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ג ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב יוחנן דב הלוי ז"ל נלב"ע י"ב חשוון ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז תשפ"א ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

קו "ומתוק לחכי"

לשיעורים ודברי תורה

04.847.30.50

ניתן לתרום בעמדות

"נדרים פלוס" ע"ש העלון

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פינגבוים הי"ג,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ג - 540321 ע"ש ישראל בנימין פינגבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.